

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

§ 427 Oikaisuvaatimus aluehallituksen päätökseen koskien Kanta-Hämeen hyvinvointialueen edustajan nimeämistä Provincia Oy:n hallitukseen

Asianumero HVA/8396/00.02.05/2024

Aluehallitus 18.11.2024 § 427

Valmistelija(t) hallintolakimies Kari Suokas, puh 050 4640 336, toimialajohtaja Jussi Savola, puh. 040 330 5512

Selostus Oikaisuvaatimuksen sisältö ja perustelut

Oikaisuvaatimuksen tekijä vaatii, että aluehallituksen 21.10.24 § 375 päätöstä korjataan siten, että Provincia Oy:lle esitetään molempien hallitusehdokkaiden nimet. Vaatimus perustuu lakiin naisten ja miesten tasa-arvosta (§ 4a, 29.6.2021/657), joka edellyttää sekä mies- että naisehdokkaan nimeämistä. Aluehallituksen päätös perustuu väärään lain soveltamiseen ja menettelytapavirheeseen.

Aluehallitus tiesi lain vaatimukset ja Provincia Oy:n osakassopimuksen määräykset, mutta puheenjohtaja suoritti henkilövaalin, vaikka ehdokkaita oli vain kaksi, nainen ja mies. Oikea menettely olisi ollut esittää molemmat ehdokkaat yhtiökokoukselle. Aluehallitus ei esittänyt perusteluja lain määräysten noudattamatta jättämiselle, vaikka molemmat ehdokkaat täyttivät vaatimukset. Lain noudattaminen ei ole suositus, vaan sitovaa lainsäädäntöä, ja aluehallitus ei voi sivuuttaa tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain määräyksiä.

Provincia Oy pyysi ehdotusta yhden hallituksen jäsenen valitsemiseksi, mutta aluehallitus ei voi toimia lain vastaisesti. Uuden jäsenen valinnasta vastaa yhtiökokous, ei aluehallitus. Aluehallitus tiesi lain vaatimukset ja ehdokkaat olivat tiedossa. Tasa-arvolain 4 a §:n vaatimus koskee myös aluehallitusta, ja aluehallitus on toiminut lainvastaisesti ja heikentänyt tasa-arvoa. Tasa-arvolain noudattaminen on kaikkien osakkaiden velvollisuus, ja aluehallitus on laiminlyönyt hyvän hallintotavan ja lainsäädännön noudattamisen.

Oikaisuvaatimuksen tekijä on täydentänyt vaatimustaan viittaamalla konserniohjeeseen, joka korostaa tasa-arvolain noudattamista.

Oikaisuvaatimus on liitteenä.

Vastine oikaisuvaatimukseen

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Sääntely

Oikaisuvaatimus koskee naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (8.8.1986/609) 4 a §:n noudattamista. Säännös kuuluu seuraavasti:

4 a § (29.6.2021/657)

Julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpano

"Valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä, hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän ja hyvinvointialueiden välisen yhteistoiminnan toimielimissä sekä kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta aluevaltuustoja ja kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Jos julkista valtaa käyttävällä toimielimellä tai virastolla, laitoksella taikka kunta-, hyvinvointialue- tai valtioonemmistöisellä yhtiöllä on hallintoneuvosto, johtokunta tai muu luottamushenkilöistä koostuva johto- tai hallintoelin, toimielimessä tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita tässä pykälässä tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden."

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen konserniohjeissa todetaan, että hyvinvointialuekonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai säätiöiden hallitusten jäsenten valinnasta vastaavat kyseisten yhteisöjen kokoukset siten kuin näiden yhtiöjärjestyksissä tai niitä vastaavissa säännöissä on määrätty. Myös hallitusten jäsenten lukumäärä määräytyy yhtiöjärjestyksen tai niitä vastaavien sääntöjen perusteella. Mahdollisissa osakassopimuksissa voidaan sopia osakkaiden oikeudesta nimetä jäseniä hallitukseen.

Edelleen konserniohjeessa todetaan, että tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten tulee olla henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivia hallitustyöskentelyyn. Heillä tulee olla sellaiset tiedot, taidot ja ymmärrys, että he pystyvät menestyksekkäästi hoitamaan luottamustehtävää konserniyhteisön hallituksen jäsenenä. Lisäksi jäseniksi valittavalla tulee olla riittävästi aikaa luottamustehtävän asianmukaiseen ja huolelliseen hoitamiseen. Kaikessa toiminnassaan hallituksen jäsenenä toimiessaan on noudatettava

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

lainmukaisuuden vaatimuksia. Valinnassa on noudatettava myös lakia naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ja sen asettamia vaatimuksia sukupuolikiintiöille. Lisäksi hallitusten jäsenten tulee täyttää osakeyhtiölain ja hyvinvointialueesta annetun lain edellyttämät vaatimukset.

Oikeuskäytäntö

Korkein hallinto-oikeus on 5.1.2017 antanut ratkaisun KHO:2017:2, joka koskee henkilöiden nimeämistä yhtiöiden hallitukseen kaupunginhallituksessa. X:n kaupunginhallitus oli 8.4.2013 päättänyt henkilöiden nimeämisestä yhtiöiden hallitukseen useisiin yhtiöihin. Asiassa oli ratkaistava, oliko X:n kaupunginhallitus päättäessään hallituksen jäsenten valintaa koskevista toimiohjeistaan laiminlyönyt noudattaa muun ohella kuntaenemmistöisiä yhtiöitä koskevaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan säännöksessä tarkoitettussa toimielimessä tuli olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin tasapuolisuussääntö koskee kuntaenemmistöisiä yhtiöitä, vaikka ne eivät käyttäisi julkista valtaa. Siltä osin kuin kyseessä olevat yhtiöt olivat kaupungin kokonaan omistamia tai kaupunki omisti niistä yli puolet, kysymys oli tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentissa tarkoitetuista kuntaenemmistöisistä yhtiöistä, joiden luottamushenkilöistä koostuvia johto- ja hallintoelimiä mainittu säännös koski. Kuntaenemmistöisen yhtiön hallitus puolestaan oli mainitussa lainkohdassa tarkoitettu toimielin, jonka jäsenten valintaa koskevissa toimiohjeissa vaatimus sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta oli otettava huomioon.

Edelleen KHO totesi, että siltä osin kuin asiassa oli kysymys sellaisista yhtiöistä, joiden hallitukseen X:n kaupungin oli tullut nimetä vain yksi henkilö, kaupunginhallituksen päätös ei ollut tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin vastainen.

Arviointi

Oikaisuvaatimus koskee naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (8.8.1986/609) 4 a §:n noudattamista. Säännöksen mukaan julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanossa tulee olla vähintään 40 prosenttia kumpaakin sukupuolta, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tämä koskee myös kunta-, hyvinvointialue- ja valtioenemmistöisiä yhtiöitä, joiden hallintoelimissä tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä. Vastaavasti Kanta-Hämeen hyvinvointialueen konserniohjeissa todetaan, että

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

tytär-yhteisöjen, osakkuusyhteisöjen ja säätiöiden hallitusten jäsenten valinnasta vastaavat kyseisten yhteisöjen kokoukset yhtiöjärjestysten tai vastaavien sääntöjen mukaisesti. Hallitusten jäsenten tulee olla henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivia, ja heillä tulee olla riittävästi aikaa ja osaamista tehtävän hoitamiseen. Valinnassa on noudatettava myös tasa-arvolain ja osakeyhtiölain vaatimuksia.

Tasa-arvolain 4 a §:n 3 momentin mukaan viranomaisten ja muiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita, tulee *mahdollisuuksien mukaan* (kursivointi tässä) ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden. Lainsäädännön joustavuus on tarkoituksellista, sillä lause "mahdollisuuksien mukaan" on jätetty avoimeksi, jotta sitä voidaan soveltaa erilaisiin tilanteisiin. Tämä joustavuus on tärkeää, koska ehdokkaiden saatavuus ja sopivuus voivat vaihdella merkittävästi eri alueilla ja toimielimissä. Lainsäätäjä on tunnistanut, että ehdottoman velvoitteen asettaminen voisi johtaa käytännön ongelmiin ja estää toimielimiä täyttämästä tehtäviään tehokkaasti.

Ehdokkaiden saatavuus voi olla haasteellista joissakin tapauksissa, erityisesti alueilla, joissa on vain rajallinen määrä henkilöitä, joilla on tarvittava pätevyys ja kokemus. Tällaisissa tilanteissa voi olla mahdotonta noudattaa sukupuolten tasapuolista edustusta. Lause "mahdollisuuksien mukaan" ottaa huomioon nämä käytännön realiteetit. Tasa-arvolain 4 a §:ssä todetaan lisäksi, että sukupuolten tasapuolisuudesta voidaan poiketa erityisestä syystä. Tämä tarkoittaa, että jos on olemassa perusteltuja syitä, kuten ehdokkaiden puute tai erityiset pätevyysvaatimukset, toimielin voi poiketa sukupuolten tasapuolisuuden vaatimuksesta. Lause "mahdollisuuksien mukaan" heijastaa tätä periaatetta ja antaa toimielimelle laajasti harkintavaltaa.

Korkein hallinto-oikeus on aiemmissa ratkaisuisaan todennut, että sukupuolten tasapuolisuuden vaatimus ei ole ehdoton, erityisesti silloin, kun kyseessä on vain yhden ehdokkaan nimeäminen. Tämä oikeuskäytäntö tukee tulkintaa, että "mahdollisuuksien mukaan" antaa toimielimelle joustoa ja harkintavaltaa ehdokkaiden nimeämisessä. Käytännössä toimielinten on usein helpompi ja tehokkaampi nimetä yksi ehdokas, erityisesti silloin, kun kyseessä on pieni toimielin tai kun ehdokkaita pyydetään vain yhdeltä alueelta. Lause "mahdollisuuksien mukaan" mahdollistaa tämän käytännön toteutuksen ilman, että toimielin rikkoo tasa-arvolain vaatimuksia.

Yhteenvedona voidaan todeta, että lause "mahdollisuuksien mukaan" on tarkoitettu antamaan toimielimille joustoa ja harkintavaltaa ehdokkaiden nimeämisessä. Tämä joustavuus on tärkeää, jotta toimielimet voivat toimia

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

tehokkaasti ja täyttää tehtävänsä, vaikka ehdokkaiden saatavuus ja sopivuus vaihtelevat. Tämä ei tarkoita, että sukupuolten tasapuolisuuden vaatimus olisi merkityksetön, vaan että se on sovellettava käytännön realiteettien puitteissa.

Johtopäätös

Oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus nimesi ehdokkaan Provincia Oy:n hallitukseen osakassopimuksen perusteella. Hallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä, joista hyvinvointialue nimeää yhden. Valinta suoritetaan ylimääräisessä yhtiökokouksessa, jossa täytettävänä on yksi hallituspaikka. Voimassa olevan sääntelyn ja korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisun perusteella aluehallituksen päätöstä ei voida pitää tasa-arvolain vastaisena, koska kyseessä on vain yhden jäsenen nimeäminen. Oikaisuvaatimus on siten hylättävä.
(JS)

Hyvinvointi- aluejohtajan esitys

Aluehallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen.

Käsittely

Keskustelun aikana Eija Aittola teki Helena Lehkosen kannattamana seuraavan muutosesityksen:

"Kokoomuksen vastaesitys aluehallitus § 427, oikaisuvaatimus koskien ehdokkaan nimeämistä Provincia Oy:n hallitukseen"

Oikaisuvaatimus tulee hyväksyä ja aluehallituksen tulee antaa uusi oikaisuvaatimuksen mukainen päätös asiasta.

Perustelut:

1. Lainsäädäntöä tulee noudattaa

Selostuksen kohdassa "oikeuskäytäntö" viitataan KHO:2017:2 ratkaisuun (5.1.2017, Varkauden kaupungin päätökset 8.4.2013). KHO:n ratkaisu oli seuraava:

"1. Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös ja Varkauden kaupunginhallituksen päätökset siltä osin kuin ne koskevat henkilöiden nimeämistä kuntaenemmistöisten yhtiöiden hallitukseen kumotaan.

2. Varkauden kaupunki määrätään korvaamaan A:n oikeudenkäyntikuluina

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

asian käsittelystä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntimaksut yhteensä 334 eurolla."

KHO:n käsittelyssä oli henkilövalinnat yhteensä 12 yhtiöön. Niiden kolmen yhtiön osalta, joihin olisi tullut nimetä vain yksi jäsen KHO ei käsitellyt asiaa tai käsitteli vain osittain:

- Suomen Julkishankinta Oy:n osalta oikeus totesi, että yhtiön toiminta on lakannut ja asia ei tullut arvioitavaksi mainitun yhtiön osalta
- Varkauden kaupunginhallituksen kysymyksessä olevilla päätöksillä ei ole nimetty henkilöitä Savon Energiaholding Oy:öön eikä asia näin ollen tule arvioitavaksi mainitun yhtiön osalta
- Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella ei voida päätellä, onko Varkauden Keskusliikenneasemakiinteistö Oy ja Warkop Oy katsottava kuntaenemmistöisiksi yhtiöiksi (tasa-arvolain noudattamisvelvoite koskee vain kuntaenemmistöisiä yhtiöitä)

Kyseinen oikeustapaus osoittaa selkeästi, että ns. kuntaenemmistöisiä yhtiöitä koskevissa nimeämisprosesseissa tulee noudattaa tasa-arvolakia kuten Oma Hämeen konserniohjeenkin tarkentavat määräykset edellyttävät. Edellä mainituissa yksittäisiä ehdokkaita koskevissa tilanteissa on taustalla muut kuin tasa-arvolakiin liittyvät syyt ja niiden ei ole siksi todettu olevan ristiriidassa tasa-arvonlain kanssa. KHO:n 2017 ratkaisulla ei voida perustella sitä, että Oma Hämeen aluehallitus voisi jättää tasa-arvonlain 4 a §:n noudattamatta.

2. Lain määräyksistä poikkeaminen on aina poikkeus

Selostuksen kohdassa arviointi on korostettu ja tulkittu laveasti termiä "mahdollisuuksien mukaan". Lain määräyksistä poikkeaminen on aina poikkeus ja poikkeuksiin suhtaudutaan aina suppeasti. Nyt ei ole juridista perustetta laista poikkeamiselle, koska käytettävissä on soveltuvat ehdokkaat.

3. Kyseessä on tietoinen tasa-arvon heikentäminen, mikä tekee päätöksestä erityisen moitittavan

Aluehallituksella on ollut 21.10.24 äänestystä suorittaessaan tiedossa, että Provincia Oy:n hallituksessa on tällä hetkellä 2 naista ja 4 miestä. Nimeämällä vain miesehdokkaan seitsemänneksi uudeksi jäsenkandidaatiksi aluehallitus lisää tietoisesti naisten ja miesten välistä epätasa-arvoa. Tämä tekee päätöksestä erityisen moitittavan."

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Koska oli tehty kannatettu muutosesitys, puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat käsittelyn pohjana olevaa hyvinvointialuejohtajan esitystä äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Eija Aittolan muutosesitystä, äänestävät EI. Puheenjohtaja esitti, että äänestys toimitetaan nimenhuutona. Puheenjohtajan esitykset hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 8 JAA-ääntä (Filatov, Hellstén, Häggman, Jormanainen, Kuparinen, Mäkinen, Reima, Lepola), 3 EI-ääntä (Aittola, Lehkonen, Penttilä) ja 1 tyhjä (Saari). Puheenjohtaja totesi hyvinvointialuejohtajan esityksen tulleen aluehallituksen päätökseksi.

Päätös Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Aino Närkki poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi (osallisuusjäävi).

Täytäntöönpano Päätösote / oikaisuvaatimuksen tekijä

Muutoksenhaku Aluevalitus

Liitteet Kanta-Hämeen hyvinvointialueen konserniohje
Provincia osakassopimus
Aluehallituksen päätös 21.10.2024 § 375
Lisäys oikaisuvaatimukseen
Oikaisuvaatimus

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Aluevalitusohje

Aluevalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen (Laki hyvinvointialueesta 142 §).

Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä aluevalituksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen (Laki hyvinvointialueesta 142 §).

Aluevalituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen (Laki hyvinvointialueesta 140 §).

Valitusviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna

Valituksen voi lähettää sähköpostitse hameenlinna.hao@oikeus.fi tai tehdä hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hyvinvointialueen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, kolmen päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä tai saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Tiedoksiantopäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona virastot ovat suljettuna, valitusasiakirjat saa toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusasiakirjan sisältö ja toimittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

- mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet
- valittajan nimi ja kotikunta.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava yhteystiedot (postiosoite, sähköpostiosoite), joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa ja puhelinnumero mahdollisia tiedusteluita varten.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituskirjelmään on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai jäljennöksenä sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valituskirjelmään on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. Asiamiehen on liitettävä valtakirja sen mukaan kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) §:ssä 32 säädetään.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista säädetään tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015), jonka nojalla muutoksenhakijalta peritään hallinto-oikeudessa kulloinkin voimassa oleva oikeudenkäyntimaksu (270 euroa v. 2022).

**Oikaisuvaatimus-
viranomainen** Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
sähköposti: hameenlinna(at)hao.oikeus.fi

Pöytäkirja nähtävänä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen verkkosivuilla www.omahame.fi 25.11.2024

Tiedoksianto

Asianosaiset:

Lähetetty tiedoksi kirjeellä, joka on annettu postin kuljetettavaksi

Päivämäärä: 25.11.2024

Vastaanottajat:Aino Närkki